Vidvān - Ruhuna Undergraduate Academic Journal of Pali and Buddhist Studies
Volume I , Issue I
ISSN: 3121-5033

කළු කුමාර දෝෂය සහ මනසේ රහස්: බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාත්මක ඉගැන්වීම් සහ සාම්ප්‍රදායික චිකිත්සාව ඇසුරින් කෙරෙන විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

එන්. සුමනනන්ද හිමි, එච්. විමලසාර හිමි, ඒ.පී.සඳලි වින්ධ්‍යා මෙත්තානන්ද
පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශය,රුහුණ විශ්ව විද්‍යාලය
nittambuwesumana@gmail.com

සාරසංක්ෂේපය

ශ්‍රී ලාංකීය පොදු ජන සමාජය තුළ 'කළු කුමාර දිෂ්ටිය' හෝ 'කළු කුමාර දෝෂය' යනු වසර ගණනාවක් තිස්සේ සාංස්කෘතික මුල් බැසගැනීමක් සහිතව, විශේෂයෙන්ම අවිවාහක තරුණ කාන්තාවන් කේන්ද්‍ර කරගනිමින් සාකච්ඡාවට බඳුන් වන සංකීර්ණ මනෝ-කායික සංසිද්ධියකි. මෙම පර්යේෂණයේ ප්‍රධාන අරමුණ වන්නේ කළු කුමාර දෝෂය පිටුපස පවතින යථාර්ථය බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාත්මක ඉගැන්වීම්, අභිධර්ම සාධක සහ දේශීය සාම්ප්‍රදායික චිකිත්සක උපක්‍රම ඇසුරින් ශාස්ත්‍රීයව විග්‍රහ කිරීමයි. මෙහිදී සිත තුළ උපදින ප්‍රතිපීඩිත කාම ආශාවන්, අනුසය කෙලෙස්වල බලපෑම, චිත්ත සහ සංඥා විපල්ලාසයන් මෙන්ම නාම-රූප සබඳතාව පිළිබඳ බෞද්ධ මූලධර්ම උපයෝගී කරගනිමින් මෙම සාංස්කෘතික සංසිද්ධිය සවිස්තරාත්මක විමර්ශනයට ලක් කර ඇත. විශේෂයෙන්ම සම්ප්‍රදායික සමාජ රාමුව තුළ තරුණියන් මුහුණ දෙන ලිංගික සහ ආවේගාත්මක සීමා කිරීම් නිසා හටගන්නා දැඩි මානසික ආතතිය, ශරීරය සහ සිත අතර පවතින අන්‍යෝන්‍ය සන්නිවේදනය බිඳදමමින් මෙවැනි ආවේශ සහ විපල්ලාස සහගත තත්ත්වයන් ලෙස බාහිර ලෝකයට නිරූපණය වන ආකාරය මෙහිදී පැහැදිලි කෙරේ. ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදයක් ඔස්සේ ද්විතීයික මූලාශ්‍ර, ත්‍රිපිටක පාඨ, අභිධර්ම ව්‍යාඛ්‍යාන සහ දේශීය ජනශ්‍රැති දත්ත විශ්ලේෂණය කරමින් සිදු කළ මෙම අධ්‍යයනය මඟින් පෙනී යන්නේ, කළු කුමාරයා යනු බාහිර ලෝකයේ සැරිසරන සැබෑ භෞතික යක්ෂයකු හෝ හුදු නූගත් ගැමියන්ගේ මිථ්‍යාවක් නොවන බවයි. එය දැඩි ලෙස ලෞකික ආවේගයන් යටපත් කිරීම සහ සාමාජීය පීඩනය නිසා මිනිස් යටිසිත විසින් මවාගන්නා සංකේතාත්මක මනෝ චිත්‍රයක් සහ අභ්‍යන්තර මානසික කැළඹීමක සාංස්කෘතික ප්‍රකාශනයකි. රෝගියාගේ යටිසිත විසින්ම නිර්මාණය කරගනු ලබන මෙම තත්ත්වය, බෞද්ධ දර්ශනයේ එන නාම-රූප අන්‍යෝන්‍ය සබඳතාව එනම්, සිතේ ඇතිවන ව්‍යාකූලතාවය කය කෙරෙහි ඍජුවම බලපාන ආකාරය මනාව ලොවට කියාපාන්නකි.තවද, දේශීය සමාජය තුළ පැවැත්වෙන තොවිල් ශාන්තිකර්ම සහ පිරිත් දේශනා වැනි සාම්ප්‍රදායික වත්පිළිවෙත් මඟින් සිතේ පවතින දෝමනස්ස සහගත තත්ත්වයන් සමනය කරමින්, චිත්තවේගීය විරේකනය සහ මනෝචිකිත්සක ප්‍රතිකාර උපක්‍රම ඉතා සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය ද මෙහිදී ප්‍රමාණාත්මකව සාකච්ඡා කෙරේ. පැරැන්නන් විසින් සිදු කරන ලද මෙම යාතුකර්මයන් යනු බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාව සහ සාම්ප්‍රදායික චිකිත්සක උපක්‍රමයන් එදා සමාජයට ගැළපෙන පරිදි සකස් කළ දියුණු දේශීය මනෝ-ප්‍රතිකාර ක්‍රමවේදයක් බවත්, එමඟින් රෝගියා තුළ සුවය පිළිබඳ ප්‍රබල මනෝකායික විශ්වාසයක් ගොඩනඟන බවත් මෙම පර්යේෂණය මඟින් අවසාන වශයෙන් නිගමනය කර ඇත.

© Editor in Chief: Dr. Ven. Koggalle Wijitha, Editor: Dr. Thusitha Rajapaksha
Vidvān, Department of Pali and Buddhist Studies,Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna, Sri Lanka.

ප්‍රධාන පද: *කළු කුමාරයා, බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාව, අනුසය කෙලෙස්, චිත්ත විපල්ලාසය, තොවිල් ශාන්තිකර්ම*

Article History: **Received**: 26.03.2026 **Accepted**: 30.06.2026

© Editor in Chief: Dr. Ven. Koggalle Wijitha, Editor: Dr. Thusitha Rajapaksha
Vidvān, Department of Pali and Buddhist Studies,Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna, Sri Lanka.

1. හැඳින්වීම

මානව ඉතිහාසයේ ආරම්භයේ සිටම විවිධ අදෘශ්‍යමාන බලවේග, යක්ෂ, භූත සහ දේව විශ්වාසයන් මානව සංස්කෘතිය හා චින්තනය සමඟ තදින්ම බද්ධ වී පවතී. ලෝකයේ සෑම ශිෂ්ටාචාරයකම පාහේ තමන්ට සෘජුව වටහා ගත නොහැකි ශාරීරික හෝ මානසික වෙනස්වීම් සහ ව්‍යාකූලතාවන් අදෘශ්‍යමාන බාහිර බලවේගයන්ට පැවරීමේ පොදු ප්‍රවණතාවක් පැවති අතර, ශ්‍රී ලාංකීය ගැමි සහ නාගරික සමාජය තුළ ද පාරම්පරිකව පැවත එන එවැනි ප්‍රධාන ඇදහීමක් වන්නේ කළු කුමාර දෝෂයයි. මෙම තත්ත්වය දෙස වර්තමාන සමාජය බලන ආකාර ද්විත්වයක් පවතී. කළු කුමාර දෝෂයක් කිසිදා අත් නොවිඳි, තර්ක බුද්ධියෙන් සහ භෞතිකවාදී පසුබිමකින් පමණක් සිතන පිරිස් පවසන්නේ, කළු කුමාරයා යනු හුදෙක් මනසේ ඇති වුණු ව්‍යාකූලත්වයක් හෝ මනෝ ව්‍යාධි තත්ත්වයක් පමණක් වන බවයි. නමුත්, මෙම තත්ත්වය සැබවින්ම ශාරීරිකව සහ මානසිකව අත්විඳි රෝගීන් සහ ඔවුන්ගේ පවුල්වල සාමාජිකයන් පවසන්නේ, එය තමන් සිතාමතා හදාගත්තක් නොවන බවත්, තමන්ට ඇත්තටම ශාරීරික රිදීම්, තද කිරීම්, ශ්වසන අපහසුතා සහ බියවීම් දැනුණු බවත්, සාම්ප්‍රදායික ශාන්තිකර්ම හෝ ආගමික වත්පිළිවෙත් කළ පසු පමණක් එය සුව වූ බවත්ය.

මෙම අදහස් ද්විත්වයම දෙස බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාත්මක න්‍යායපත්‍රයන්ට අනුව විචාරශීලීව බලන විට පැහැදිලි වන්නේ, රෝගීන්ට මෙවැනි තත්ත්වයක් සැබවින්ම ශාරීරිකව දැනෙන නමුත්, එහි සැබෑ පදනම පවතින්නේ බාහිර ලෝකයේ සැරිසරන යක්ෂයකු ළඟ නොව ඔවුන්ගේම අභ්‍යන්තර මනස තුළ බවයි. පෙරදිග විශිෂ්ටතම මනෝවිද්‍යාත්මක දර්ශනය වන බුදු දහමට අනුව, මිනිස් සිත තුළ පවතින කාම ආශාවන්, අවිද්‍යාව හෙවත් සත්‍යය පිළිබඳ නොදැනුවත්කම සහ විපල්ලාස හෙවත් වැරදි ලෙස වටහා ගැනීම් මඟින් මිනිසා ශාරීරිකව සහ මානසිකව රෝගී කරවන ආකාරය මනාව පෙන්වා දී ඇත. මිනිස් සිතේ හටගන්නා අකුසල සහගත සිතුවිලි ශරීරයේ රූප ධාතූන් වෙනස් කිරීමටත් වන බව බෞද්ධ අභිධර්මයේ චිත්තජ රූප සංකල්පය ඇසුරින් පැහැදිලිව දක්වා ඇත. මිනිස් සිතේ පවතින යටිසිත නොහොත් භවංග ක්ෂේත්‍රය තුළ තැන්පත් වී ඇති අනුසය කෙලෙස්, සාමාජීය සීමාවන් සහ පීඩනයන් හමුවේ ප්‍රතිපීඩනයට ලක් වූ විට, ඒවා විවිධ මානසික මවාගැනීම් සහ ශාරීරික රෝග ලක්ෂණ ලෙස බාහිරට ප්‍රකාශ වේ. මෙම පර්යේෂණය මඟින් කළු කුමාර දිෂ්ටිය නමැති සාංස්කෘතික සංසිද්ධිය, බෞද්ධ අභිධර්මයේ සහ දේශීය සාම්ප්‍රදායික මනෝචිකිත්සාවේ එන න්‍යායාත්මක රීතීන් තුළ පිහිටා, වර්තමාන සමාජයට ගැළපෙන පරිදි සරලව හා ගැඹුරින් විග්‍රහ කරනු ලබයි.

2. සාහිත්‍ය විමර්ශනය

බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාවට හා දේශීය ජනශ්‍රැති සාහිත්‍යයට අනුව, මිනිස් මනසේ ගැඹුරුම ස්තරයක සමස්ත ලෞකික සත්වයාටම පොදු වූ සංකේත, බිය සහ ආශාවන් තැන්පත් වී ඇත. ලෝක සාහිත්‍යය සහ ජනප්‍රවාද දෙස බලන විට ද, රාත්‍රී කාලයේදී තරුණ කාන්තාවන් සොයා පැමිණෙන මෙවැනි අදෘශ්‍යමාන ආත්ම පිළිබඳ සංකල්පය විශ්වීය ස්වභාවයක් ගන්නා බව පෙනේ. පෙරදිග සහ අප්‍රිකානු මහද්වීපයේ විවිධ ගෝත්‍රික ජනප්‍රවාදවල තරුණ කාන්තාවන් සිහිනෙන් වැළඳ ගන්නා ආත්මීය ප්‍රේමවන්තයන් පිළිබඳව ගැඹුරු ඇදහීම් පවතින අතර, ශ්‍රී ලංකාවේ ජන සමාජයට එන විට මෙහි ප්‍රධාන භූමිකාව ගන්නේ තරුණ කාන්තාවන් ලෙඩ කරවන කළු කුමාරයා සහ පිරිමින් මුලා කරන මෝහිනී නමැති සාංස්කෘතික ප්‍රතිරූපයන්ය.

මෙම සෑම සාංස්කෘතික ප්‍රතිරූපයකම නම සහ බාහිර පෙනුම වෙනස් වුවත්, ඒවායේ අඩංගු මූලික මනෝවිද්‍යාත්මක රටාව එක සමානය. එනම් රාත්‍රිය, ගොම්මන් කළුවර, පාළු ස්ථාන, ලිංගික ආකර්ෂණය, භීතිය, තහනම් ආශාවන් සහ අවිඥානික බලවේගයන් යන්නයි. ලංකාවේ ජනප්‍රවාද දෙස බලන විට, කළු කුමාරයාගේ උප්පත්තිය සහ ස්වභාවය පිළිබඳව ප්‍රාදේශීය වශයෙන් විවිධ කථා පවතී. ඉන් පළමුවැන්න නම්, විවාහ වීමට නොහැකිව තදබල තෘෂ්ණාවෙන් සහ කාම ආශාවන්ගෙන් යුතුව, සිත් තැවුලෙන් මියගිය නාගමාල නම් තරුණයාගේ ආත්මය කළු කුමාරයා ලෙස උපන් බවයි. දෙවැනි කථාවෙන් කියවෙන්නේ ප්‍රේමයෙන් පරාජය වී දැඩි වෛරී සහ කාමුක සිතකින් මියගිය නීලමධන නම් තරුණයා පසුව කළු කුමාරයා වූ බවයි. තුන්වැනි ජනප්‍රවාදයට අනුව බුවනෙකබාහු රජ සමයේ විසූ, අකල් මරණයකට පත් වූ නීල නම් යෝධයා මෙලෙස යක්ෂ ආත්මයක් ලබා පැමිණෙන බවයි. මෙම කථාන්දරවල ඓතිහාසික සත්‍යතාවයට වඩා බෞද්ධ චිත්ත ශ්‍රේණි න්‍යායට අනුව වැදගත් වන්නේ, මරණාසන්න චිත්ත වීථිය තුළ හටගත් තදබල ලෞකික බැඳීම, තෘෂ්ණාව සහ ව්‍යාපාදය හේතුවෙන් මෙවැනි පහත් උප්පත්ති සිදුවන බව සමාජය විසින් විශ්වාස කිරීමයි. මෙම කථා මඟින් නියෝජනය කරනුයේ අතෘප්තිමත් කායික ආශාවන්, තදබල ලිංගික ආකර්ෂණය සහ අකල් මරණය නමැති මානුෂීය ඛේදවාචකයන්ය.

3. පර්යේෂණ ගැටලුව

සමාජය විසින් කළු කුමාරයාගේ වැහීමක් හෝ දිෂ්ටියක් ලෙස දකින මෙම තත්ත්වය, බුදු දහමේ එන සිතේ දැඩි ආශාවන්, අනුසය කෙලෙස්වල ක්‍රියාකාරිත්වය සහ චිත්ත විපල්ලාසයන් නිසා මනස විසින්ම මවාගන්නා ලද්දක් වන්නේ කෙසේද? සහ දේශීය චිකිත්සක ක්‍රමවේද මඟින් එය සමනය කරන්නේ කෙසේද?

4. පර්යේෂණ අරමුණු

1. කළු කුමාර දිෂ්ටිය නමැති සංකල්පය මනසේ පවතින අකෘතහස්ත, යටපත් කළ අඳුරු සිතුවිලි සහ කෙලෙස් ධර්මයන් සමඟ ඇති සබඳතාව හඳුනා ගැනීම.

2. මෙම දෝෂය බහුලව වැළඳෙන කාන්තාවන්ගේ මානසික හැඟීම් සහ ආශාවන් යටපත් කිරීමේ සාමාජීය පසුබිම බෞද්ධ සදාචාර වටපිටාව තුළ විශ්ලේෂණය කිරීම.

3. නින්දෙන් තද කිරීම සහ කකුල්වල කළු ලප ඇතිවීම වැනි ශාරීරික ලක්ෂණ පිටුපස ඇති සැබෑ බෞද්ධ නාම-රූප න්‍යාය සහ මනෝ-කායික විද්‍යාත්මක හේතු පැහැදිලි කිරීම.

4. බෞද්ධ ඉගැන්වීම්වලට අනුව, සිතේ ඇතිවන දැඩි තණ්හාව, මෝහය සහ විපල්ලාස නිසා මෙවැනි මවාගැනීම් නිර්මාණය වන ආකාරය පෙන්වා දීම.

5. සාම්ප්‍රදායික තොවිල් ශාන්තිකර්ම සහ පිරිත් දේශනාවන් මඟින් රෝගීන් සුවපත් කිරීමේදී භාවිත වන බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාත්මක සහ චිත්තවේගීය චිකිත්සක උපක්‍රම අධ්‍යයනය කිරීම.

5. පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණය සම්පූර්ණයෙන්ම ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදයක් මත පදනම් වේ. දත්ත රැස් කිරීම සඳහා ප්‍රාථමික හා ද්විතීයික දත්ත මූලාශ්‍රය භාවිත කර ඇත. ඒ අනුව ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ, බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාත්මක න්‍යාය ග්‍රන්ථ, දේශීය ජනශ්‍රැති සහ මානව විද්‍යාත්මක පර්යේෂණ පත්‍රිකා මෙන්ම නූතන මනෝ-කායික වෛද්‍ය විද්‍යාත්මක වාර්තා ද දීර්ඝ ලෙස පරිශීලනය කරමින් දත්ත විශ්ලේෂණය කර ඇත. විශේෂයෙන්ම ශ්‍රී ලාංකේය ජන සමාජයේ පවතින යක්ෂ සංකල්ප, අභිචාර විධි සහ ශාන්තිකර්ම පිළිබඳ ලියැවුණු ශාස්ත්‍රීය ලේඛන මෙහිදී ප්‍රධාන කොට සලකා තිබේ.

6. ප්‍රතිඵල හා සාකච්ඡාව

බුදු දහමේ එන ගැඹුරුම කොටසක් වන අභිධර්මය යනු මිනිස් සිතේ ක්‍රියාකාරිත්වය සහ එහි සියුම් ස්වභාවයන් ඉතාම නිවැරදිව විග්‍රහ කළ අසිරිමත් දර්ශනයකි. කළු කුමාර දිෂ්ටිය නමැති මෙම සංසිද්ධිය බෞද්ධ ඉගැන්වීම් සමඟ සැසඳීමේදී ප්‍රධාන කරුණු කිහිපයක් ඔස්සේ අපට ඉතා පුළුල්ව විග්‍රහ කළ හැකිය. බුදු දහමට අනුව රහත් නොවූ ඕනෑම ලෞකික සත්වයෙකුගේ මූලිකම සහ ප්‍රධාන ස්වභාවය වන්නේ තණ්හාව හෙවත් කාමච්ඡන්දයයි. එනම් පංච ඉන්ද්‍රියන් පිනවීම කෙරෙහි ඇති දැඩි ඇලීම සහ ආශාවයි. සිත තුළ උපදින මෙවැනි කාම සිතුවිලි, සමාජීය ලැජ්ජාව හෙවත් හිරි සහ සමාජීය බිය හෙවත් ඔතප්ප යන ලෝකපාලක ධර්මතාවන් නිසා පිටතට නොපෙන්වා සිත තුළම සඟවා තබා ගැනීමට මිනිසා උත්සාහ කරයි. බුදු දහමේ මෙය හඳුන්වන්නේ අනුසය කෙලෙස් ලෙසයි.

අනුසය කෙලෙස් යනු සිතේ යටිබිම්ගතව, භවංග සිත තුළ නිදන්ගතව පවතින, බාහිරින් නොපෙනෙන කෙලෙස් සමූහයකි. විශේෂයෙන්ම කාමරාගානුසය මෙහිදී ප්‍රධාන වේ.

මෙම යටපත් කළ කාමරාග අනුසය කෙලෙස්, සිතේ සවිඥානික පාලනය ගිලිහෙන නින්ද වැනි අවස්ථාවලදී හෝ මානසිකව දුර්වල වන අවස්ථාවලදී විවිධ අරමුණු ඔස්සේ මතු වී මිනිසාව මුලා කරයි.

ලෞකික මිනිස් සිතෙහි ස්වභාවය විග්‍රහ කරන අභිධර්මයේ චිත්තවීථි න්‍යායට අනුව, අරමුණක් සිතට වැදුණු විට එය භවංග සිත සොලවා සවිඥානික මනස වෙත ගලා එයි. නමුත් සාමාජීය පීඩනය නිසා යටපත් කරනු ලබන කාම ආශාවන් සම්පූර්ණයෙන්ම විනාශ වී නොයන අතර ඒවා ප්‍රවේගකාරී අකුසල් ජවන් සිත් ලෙස භවංග ක්ෂේත්‍රයේ තැන්පත් වේ. නිරීක්ෂණ දත්තයන්ට අනුව මෙම තත්ත්වය බහුලවම වාර්තා වන්නේ අවිවාහක, මෑතකදී මල්වර වූ තරුණියන්ගෙන්, තමන්ට දැනෙන ලිංගික සහ ආදරණීය හැඟීම් ප්‍රකාශ කිරීමට පවුලෙන් හෝ සමාජයෙන් තදින්ම තහංචි පනවා ඇති අයගෙන්, තනිකමෙන් සහ පාලුවෙන් පෙළෙන කාන්තාවන්ගෙන් මෙන්ම විවාහ ජීවිතය තුළ කායිකව සහ මානසිකව දැඩි ලෙස අතෘප්තිමත් වූවන්ගෙනි. ශ්‍රී ලංකාව වැනි පෙරදිග සාංස්කෘතික රාමුවක් පවතින රටක, තරුණියකට තමන්ට දැනෙන ස්වාභාවික ආකර්ෂණයන් හෝ ශාරීරික අවශ්‍යතාවන් ප්‍රසිද්ධියේ කතා කිරීමට අවකාශයක් ඇත්තේම නැත. එවැනි සිතුවිල්ලක් සිතට ඒම පවා මහා පාපයක් හෝ ලැජ්ජාවට කරුණක් ලෙස සිතීමට ඇයව කුඩා කල සිටම හුරු කර ඇත. මෙසේ ප්‍රකාශ කරගත නොහැකි වන හැඟීම් සහ ආශාවන් ඇය විසින් බලහත්කාරයෙන් සිතේ යටිබිම්වල සඟවා ගනු ලබයි. මෙලෙස දිගින් දිගටම යටපත් කරන ලද කාම ආශාවන්, සවිඥානික මනසට තවදුරටත් දරාගත නොහැකි මට්ටමකට පත් වූ විට, මනස විසින් තමන්ගේ සමතුලිතතාව රැක ගැනීම සඳහා ස්වයං ආරක්ෂණ උපක්‍රමයක් ලෙස සිත සහ කය අතර පවතින සන්නිවේදනය තාවකාලිකව බිඳ දමනු ලබයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇය තුළ තාවකාලික ආවේශයක් හෝ ප්‍රකෘති නොවන හැසිරීම් ඇති වේ.

මෙහිදී ඇත්ත වශයෙන්ම සිදුවන්නේ සමාජයට බියෙන් තමාට ප්‍රකාශ කරගත නොහැකි වූ කායික හා මානසික ආවේගයන්, තමන්ගේ පාලනයෙන් තොර වූ යක්ෂයා නමැති බාහිර අනන්‍යතාවයක් හරහා ශරීරයෙන් පිටතට මුදාහැරීමයි. ආවේශ වී කෑගැසීම, අත් පා දරදඬු කර ගැනීම වැනි හැසිරීම් හරහා ඇගේ යටිසිත විසින් සවිඥානික මනසේ පවතින දරාගත නොහැකි පීඩනය මුදා හරිනු ලබයි. මෙම තත්ත්වයට මුහුණ දෙන රෝගීන් තමන් කරා කළු කුමාරයා පැමිණි බව තහවුරු කිරීමට ඉදිරිපත් කරන ප්‍රධාන සාධක ද බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාත්මක න්‍යායයන්ට අනුව මනාව පැහැදිලි කළ හැකිය. බුදු දහමේ එන වැදගත් සංකල්පයක් වන විපල්ලාස යනු සරලවම පැවසුවහොත් සිදුවීම් වැරදි ලෙස වටහා ගැනීම හෝ මනසේ ඇති වන දැඩි මුලාවයි.

පෘථග්ජන මිනිසා ලෝකය දෙස හෝ තමන්ගේ අත්දැකීම් දෙස යථාර්ථවාදීව බලන්නේ නැත. විපල්ලාස ප්‍රධාන කොටස් තුනකි. එනම් බාහිරින් ලැබෙන අරමුණක් වැරදි ආකාරයෙන් හඳුනා ගැනීම වන සංඥා විපල්ලාසය, එම වැරදි හඳුනා ගැනීම නිසා සිත වැරදි, බියජනක හෝ රාගික මඟක ගමන් කරවීම වන චිත්ත විපල්ලාසය සහ එම වැරදි සිතුවිලි ස්ථිර නිගමනයක් ලෙස ගෙන දැඩිව ඇදහීම වන දිට්ඨි විපල්ලාසයයි.

දීඝ නිකායේ මහානිදාන සූත්‍රයේදී බුදුරජාණන් වහන්සේ නාම-රූපයන්ගේ අන්‍යෝන්‍ය ගැටීම සහ සිත මුලාවට පත්වන ආකාරය දීර්ඝ ලෙස දේශනා කොට ඇත. රෝගීන් පවසන පළමු කරුණ වන රාගික සිහින දැකීම සහ නින්දෙන් සුරාන්තයට පත්වීම දෙස බලන විට, අවදි වී සිටින විට සදාචාරාත්මක මනස විසින් දැඩි ලෙස පාලනය කරනු ලබන ලිංගික ආශාවන්, රාත්‍රී නින්දේදී, එනම් භවංග සිතේ ක්‍රියාකාරිත්වයේදී ආරක්ෂක වැටවල් බිඳගෙන සිහින හරහා මතු වේ. මෙහිදී තමන්ගේ සංස්කෘතිය තුළ අසා ඇති පරිදි, කළු පැහැති, ඉතාමත් ආකර්ෂණීය සහ ශක්තිමත් පුරුෂයකු තමන් කරා පැමිණ කායිකව එක්වන බව සිහිනෙන් පෙනේ. නින්දෙන් අවදි වූ පසු ඇයට දැඩි වරදකාරී හැඟීමක් සහ ලැජ්ජාවක් දැනේ. එවිට ඇගේ මනස තමන්ගේ සදාචාරාත්මක පැවැත්ම සාධාරණීකරණය කරගැනීමට සහ වරදකාරී හැඟීමෙන් මිදීමට, මම කැමැත්තෙන් කරපු දෙයක් නෙවෙයි, කළු කුමාරයා ඇවිත් මාව පීඩාවට පත් කළා යැයි කතාවක් ස්වයංක්‍රීයවම මවාගනී. මෙය චිත්ත විපල්ලාසයේ මෙන්ම සංඥා විපල්ලාසයේ ඒකාබද්ධ ස්වභාවයයි. සිත මුලාවට පත් වූ විට නොමැති දෙයක් ඇති සැටියෙන් දැකීම ලෞකික ස්වභාවයකි.

දෙවැනි කරුණ වන නින්දෙන් තද කිරීම හෙවත් හුස්ම ගැනීමට නොහැකි වීම, නින්ද සහ නින්දෙන් අවදි වීම අතර මැද අවස්ථාවකදී සිදුවන සාමාන්‍ය මනෝ-කායික සංසිද්ධියකි. මෙහිදී සිදුවන්නේ මිනිසෙකුගේ මනස නින්දෙන් අවදි වුවද, ශරීරයේ මාංශ පේශි පවතින්නේ අක්‍රිය නින්දේම වීමයි. මෙම තත්ත්වයට පත් වූ විට තමන් අවදි වී සිටියත්, තමන්ගේ පපුව මත කවුරුන් හෝ මහා බරක් තබාගෙන සිටින බවත්, කෑගැසීමට හෝ අත් පා සෙලවීමට නොහැකි බවත් දැනේ. රෝගියා තමන් කුඩා කල සිට අසා ඇති සංස්කෘතික ආභාෂය නිසා, මෙම අත්දැකීම දකින්නේ කළු කුමාරයා පැමිණ තමන්ව ඇඳ මත තද කරගෙන සිටීමක් ලෙසයි. මෙය සංඥා විපල්ලාසයට කදිම උදාහරණයකි

තුන්වැනි කරුණ වන කකුල්වල නිල් හෝ කළු ලප ඇතිවීම දෙස බලන විට, පැරැන්නන් මෙය හැඳින්වූයේ කළු කුමාරයා ගැසීම ලෙස වුවද, සැබවින්ම දැඩි මානසික ආතතියකින් හෝ බියකින් පෙළෙන අයෙකු නින්දෙන් නොදැනුවත්වම තමන් විසින්ම තදින් සූරා ගැනීම් හෝ ඇඳ විට්ටමේ වැදීම් සිදු කර ගනී. බුදු දහමේ නිරන්තරයෙන්ම පෙන්වා දෙන්නේ සිත සහ කය අතර පවතින දැඩි, වෙන් කළ නොහැකි සබඳතාවයි. සිත නිසා කය ද, කය නිසා සිත ද පාලනය වේ.

සිතේ තදබල ලෙස හටගන්නා ආතතිය, බිය, ක්‍රෝධය හෝ වරදකාරී හැඟීම වැනි දෝමනස්ස සහගත අකුසල් සිතුවිලි නිසා ශරීරයේ පවතින රුධිර ධාතුව, වාත ධාතුව සහ තේජෝ ධාතුව ක්ෂණිකව වෙනස් වීමට ලක් වේ. බෞද්ධ අභිධර්මයේ චිත්තජ රූප ලෙස හඳුන්වන්නේ සිතේ ස්වභාවය නිසා ශරීරය තුළ අලුතින්ම නිර්මාණය වන රූප කාණ්ඩයන්ය. දැඩි මානසික බිය සහ ආතතිය නිසා ශරීරයේ සියුම් ලේ නහර පිපිරීමෙන් කකුල්වල නිල් ලප ඇතිවීම, බුදු දහමට අනුව සිතේ පවතින කිලිටි බව, එනම් අකුසල් චිත්ත ශක්තිය නිසා කය ලෙඩ වීමක් මිස සැබෑ යක්ෂයෙකු විසින් කරනු ලබන ශාරීරික උපද්‍රවයක් නොවේ.

සංයුත්ත නිකායේ එන ගිරිමානන්ද සූත්‍රය වැනි දේශනාවලදී මනස සංසුන් කිරීම මඟින් ශාරීරික වේදනා සහ රෝග ලක්ෂණ නැති වී යන ආකාරය විස්තර කෙරේ. මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ චිත්තවේගයන් පාලනය කිරීම සමස්ත කායික සෞඛ්‍ය කෙරෙහි සෘජුවම බලපාන බවයි. නූතන බටහිර මනෝවිද්‍යාව හෝ වෛද්‍ය විද්‍යාව ලංකාවට පැමිණීමට පෙර, අපේ පැරැන්නන් මෙම මානසික ආතතීන් සහ මනෝ-කායික රෝග ලක්ෂණ සුවපත් කිරීම සඳහා තොවිල් වැනි සාම්ප්‍රදායික සාංස්කෘතික වත්පිළිවෙත් ඉතාමත් සාර්ථකව භාවිත කළහ. ශාස්ත්‍රීය ඇසින් බලන විට, තොවිලයක් යනු සැබවින්ම දැවැන්ත සහ ඉතාමත් සැලසුම්සහගත මනෝ නාට්‍යයකි. එහිදී රෝගියා සුවපත් කිරීම සඳහා මනෝවිද්‍යාත්මක පියවර කිහිපයක් ක්‍රියාවට නැංවේ. එහිදී ප්‍රථමයෙන්ම සිදු කරනු ලබන්නේ ගැටලුව බාහිරීකරණය කිරීමයි. එනම් රෝගියා මුහුණ දෙන අපැහැදිලි, තේරුම් ගත නොහැකි අභ්‍යන්තර මානසික පීඩනයට කළු කුමාරයා නම් පොදු නමක් දීමයි. එවැනි අඳුරු බලවේගයක්, යකැදුරා විසින් වෙස්මුහුණක්, ඇඳුම් සහ පන්දම් ආධාරයෙන් රෝගියා ඉදිරියට චරිතයක් ලෙස රැගෙන එයි. මෙහිදී සිත තුළ තිබූ පීඩනය බාහිර රූපයකට ආරෝපණය කර පිටතට ගනු ලැබේ.

ඊළඟ පියවර වන්නේ චිත්තවේගීය විරේකනයයි. මෙහිදී සිදු වන්නේ, එතෙක් සමාජයට බියෙන් තනිවම ලෙඩ වෙමින් සිටි තරුණිය හුදෙකලා නොකර, මුළු පවුලම සහ ගමේ සියලුම සාමාජිකයන් එකතු වී ඇයට මනා අවධානයක් සහ ආදරයක් දීමයි. තොවිල් භූමිය තුළ ඇයට බිය නොවී, තමාගේ සිතේ මෙතෙක් කල් සිරකරගෙන සිටි ලිංගික හෝ මානසික පීඩනය කෑගසා, අඬා, වැලපී, නටා, ආවේශ වී ශරීරයෙන් පිට කිරීමට ආරක්ෂිත වටපිටාවක් නිර්මාණය කර දෙයි. බෞද්ධ මනෝචිකිත්සක ක්‍රමවේදයන් දෙස බලන විට ද පටාචාරා, කිසාගෝතමී වැනි චරිතයන්ගේ මානසික ව්‍යාකූලතාවන් සමනය කිරීම සඳහා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔවුන්ට තම සිතේ පීඩනය මුදා හැරීමට (විරේකනය කිරීමට) අවශ්‍ය පරිසරය සකසා දුන් ආකාරය සිහිපත් කළ හැකිය.

තොවිලයේදී මුළු රාත්‍රිය පුරාම ඇසෙන වේගවත් සහ රිද්මයානුකූල බෙර හඬ, දුම්මල සුවඳ, පන්දම් එළිය සහ එක දිගට කෙරෙන මන්ත්‍ර ගායනා මඟින් රෝගියාගේ මොළයේ තරංග මෝහනීය තත්ත්වයකට පත් කරනු ලබයි.

මෙම දැඩි ප්‍රේරණ තත්ත්වයේදී, යකැදුරා විසින් යක්ෂයාට තදින් බැණ වදිමින්, මන්ත්‍ර බලයෙන් තර්ජනය කරමින්, අවසානයේ මම උඹට බිල්ලක් දෙන්නම්, උඹ මීට පස්සේ මේ ළමයා ළඟට එන්න එපා කියා යක්ෂයා පලවා හැරීම රඟ දක්වයි. මෙම සංකේතාත්මක විසඳුම දෙස බලා සිටින රෝගියාගේ යටිසිත දැඩිව විශ්වාස කරන්නේ, තමන්ව පීඩාවට පත් කළ මහා බලවේගය දැන් තමන්ගෙන් සදහටම ඉවත් වී ගිය බවයි.

පිරිත් දේශනාව මඟින් කරන්නේ තොවිලයට වඩා සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස්, වඩාත් ශාන්ත සහ ආධ්‍යාත්මික ප්‍රවේශයකි. පිරිත් දේශනාවෙන් ලැබෙන ආශීර්වාදය, රිද්මයානුකූල ශබ්ද තරංග සහ බෞද්ධ සංස්කෘතික පසුබිම රෝගියාට දැඩි මානසික ආරක්ෂාවක් සහ සහනයක් ලබා දෙයි. බුදු දහමට අනුව සිතේ උපදින සෝමනස්ස සහගත හෙවත් සතුටුදායක, ශාන්ත සහ කුසල් සිතුවිලි, එනම් අලෝභ, අදෝස, අමෝහ චෛතසිකයන් මඟින් ශරීරයේ පවතින ලෙඩ රෝග සුවපත් කිරීමට අවශ්‍ය නියමිත පසුබිම සකසයි. පිරිත් ශ්‍රවණය කිරීමේදී සිත තුළ උපදින ශ්‍රද්ධාව සහ ප්‍රසාදය නිසා සිතේ පවතින නොසන්සුන් බව, බිය සහ වරදකාරී හැඟීම සම්පූර්ණයෙන්ම සමනය වේ. මෙය මනස නැවත ප්‍රකෘති තත්ත්වයට පත් කිරීමට උදවු වන ඉතාමත් මෘදු, ශාන්ත සහ සාර්ථක බෞද්ධ මානසික ප්‍රතිකාර ක්‍රමයකි.

මෙම ක්‍රියාවලිය බෞද්ධ අභිධර්මයට අනුව තවදුරටත් පැහැදිලි කරන්නේ නම්, පිරිත් ශ්‍රවණය කිරීමේදී ශ්‍රාවකයා තුළ උපදින්නේ මහාකුසල් සිත් මාලාවකි. මෙම මහාකුසල් සිත් සමඟ ප්‍රීතිය, පස්සද්ධිය (සිතේ සහ කයේ සංසුන් බව) වැනි සෝභන චෛතසිකයන් එක් වේ. මෙමඟින් ශරීරයේ සෛල මට්ටමින් වෙනස්කම් සිදු කරමින් උසස් තත්ත්වයේ චිත්තජ රූප උපදවයි. එහි සෘජු ඵලයක් ලෙස සිරුරේ හෝමෝන ක්‍රියාකාරිත්වය ක්‍රමවත් වන අතර මනස සන්සුන් වේ.

එබැවින් කළු කුමාර දෝෂය නමින් සමාජය හඳුන්වන තත්ත්වය, බෞද්ධ දර්ශනයේ එන මනෝ-කායික සමතුලිතතාව බිඳවැටීමේ එක් ප්‍රකාශනයක් පමණක් වන අතර එය නිවැරදි ආගමික වත්පිළිවෙත් සහ මනස සංසුන් කිරීමේ අභ්‍යාස මඟින් නිට්ටාවටම සුව කළ හැක්කකි.

7. නිගමනය

මෙම සමස්ත පර්යේෂණ තොරතුරු දෙස විචාරාත්මකව බලන විට නිගමනය කළ හැක්කේ, කළු කුමාර දෝෂය යනු හුදෙක් නූගත් ගැමියන්ගේ මිථ්‍යාවක් හෝ සැබෑ ලෙසම අහසේ සැරිසරන භෞතික යක්ෂයකුගේ ක්‍රියාවක්ම නොවන බවයි. එය මිනිස් මනසේ පවතින නිදන්ගත අනුසය කෙලෙස්, සංස්කෘතික සහ සමාජීය සීමාවන් නිසා ඇතිවන දැඩි මානසික පීඩනයන් සමඟ ගැටීමේදී බිහිවන සංකීර්ණ මනෝ-කායික ප්‍රතිචාරයකි. සිත තුළ තදින් යටපත් කරන ලද ස්වාභාවික කාම ආශාවන් සහ මානසික ආතතිය, ශරීරය සහ සිත අතර පවතින සන්නිවේදනය බිඳදමමින් ආවේශය, විපල්ලාස සහ සිහින හරහා බාහිර ලෝකයට පිටතට පැමිණේ.

අපේ පැරැන්නන් තොවිල් සහ පිරිත් දේශනා වැනි වත්පිළිවෙත් හරහා සිදු කළේ, බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාව සහ සාම්ප්‍රදායික චිකිත්සක උපක්‍රමයන් එදා සමාජයට ගැළපෙන සාංස්කෘතික මෙවලම් බවට පත් කරමින් රෝගීන් සුවපත් කිරීමයි. එබැවින් කළු කුමාර දිෂ්ටිය යනු අද්භූත බාහිර බලවේගයකට වඩා මිනිස් යටිසිතේ පවතින සංකීර්ණ ක්‍රියාවලියක සාංස්කෘතික කැඩපතක් වන අතර, එය බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාවේ එන නාම-රූප අන්‍යෝන්‍ය සබඳතාව මනාව ලොවට කියාපාන්නකි.

නූතන මනෝවිද්‍යාත්මක හා සායනික සාක්ෂි දෙස බැලීමේදී ද පෙනී යන්නේ මෙම තත්ත්වය නූතන මනෝ වෛද්‍ය විද්‍යාව තුළ හඳුන්වන පරිවර්තන ව්‍යාකූලතාව හෝ සංඝටනීය ආවේශ ව්‍යාකූලතාව වැනි තත්ත්වයන් සමඟ මනාව සමපාත වන බවයි. සාම්ප්‍රදායික ශ්‍රී ලාංකේය සමාජ ව්‍යුහය තුළ, විශේෂයෙන්ම තරුණ කාන්තාවන්ට තමන්ගේ සහජ ලිංගික ආශාවන්, ආවේගයන් හෝ පීඩාකාරී හැඟීම් විවෘතව ප්‍රකාශ කිරීමට කිසිදු ඉඩකඩක් නොලැබුණි. මෙලෙස සිදුවන දැඩි මානසික යටපත් කිරීම් හේතුවෙන් ඇතිවන මනෝ ලිංගික ශක්තියේ අසමතුලිතතාව, සිත පාලනය කරගත නොහැකි මට්ටමට පත්වූ විට යක්ෂ ආවේශයක් ලෙස බාහිරට නිරූපණය වේ. මෙහිදී "කළු කුමාරයා" යනු සැබෑ බාහිර පුද්ගලයෙකු නොව, රෝගියාගේ යටිසිත විසින්ම නිර්මාණය කරගනු ලබන, තමන් ආශා කරන සහ එමෙන්ම තමන් දැඩි ලෙස බියවන පුරුෂ රූපයක මනෝවිද්‍යාත්මක පුද්ගලාරෝපණයකි.

එබැවින් පැරැන්නන් විසින් පවත්වන ලද තොවිල් කර්ම යනු හුදු ප්‍රාථමික බලිබිලි දීමක් හෝ මිථ්‍යා විශ්වාස සමුදායක් නොව, ඉතා දියුණු දේශීය සාංස්කෘතික මනෝ-ප්‍රතිකාර ක්‍රමවේදයක් ලෙස හඳුනාගත හැකිය. තොවිලයකදී සිදුවන වේගවත් බෙර වැයීම, නර්තනය සහ සන්නි යකුන් සමඟ කෙරෙන උපහාසාත්මක සංවාද මඟින් රෝගියාගේ යටිසිතේ සිරවී තිබූ පීඩනය සහ ආවේග බාහිරට මුදාහැරීමට අවස්ථාව සලසා දෙයි. එමෙන්ම මුළු ගම්මානයම එකතු වී රෝගියා වටා ගොඩනඟන දැඩි සමාජයීය සහයෝගය සහ අවධානය නිසා ඇයට මනෝවිද්‍යාත්මක ආරක්ෂාවක් ලැබෙන අතර, අවසානයේ යක්ෂයා බිල්ලක් ගෙන පලාගිය බව සංකේතාත්මකව පෙන්වීම හරහා රෝගියා තුළ සුවය පිළිබඳ ප්‍රබල මනෝකායික විශ්වාසයක් සහ මනඃකල්පිත සුව වීමක් ජනිත කරවයි.

මෙම සමස්ත ක්‍රියාවලිය බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාවේ එන නාම-රූප අන්‍යෝන්‍ය සබඳතාව තවදුරටත් තහවුරු කරයි. සිතේ හටගන්නා ලෝභ, දෝස, මෝහ සහ අනුසය කෙලෙස් සෘජුවම ශරීරයේ ස්නායු හා හෝමෝන පද්ධතිය කෙරෙහි බලපාන ආකාරය කළු කුමාර දෝෂයේදී දැකිය හැකි ශාරීරික වෙහෙරීම සහ ඔසප් චක්‍රය වෙනස් වීම වැනි ලක්ෂණවලින් පැහැදිලි වේ. එලෙසම, පිරිත් දේශනා වැනි වත්පිළිවෙත් මඟින් මනස සංසුන් කරමින්, සිරුරේ ප්‍රතිශක්තිකරණ සහ ස්නායු පද්ධතිය අතර රසායනික සමතුලිතතාවය නැවත ඇති කිරීමට සමත් මනෝ-කායික පරිසරයක් නිර්මාණය කරනු ලබයි.

අවසාන විග්‍රහයේදී, කළු කුමාර දෝෂය යනු අද්භූත කළු පැහැති යක්ෂයෙකු විසින් සිදුකරන ලද්දක් නොව, මිනිස් යටිසිතේ සිදුවන ආවේගාත්මක කැළඹීමක සාංස්කෘතික ප්‍රකාශනයකි. අපේ පැරැන්නන් මෙහි විද්‍යාත්මක පදනම නූතන තාක්ෂණික වචනවලින් නොදැන සිටියද, ඔවුන් සතුව තිබූ සාංස්කෘතික සහ බෞද්ධ චිකිත්සක ඥානය නූතන මනෝ වෛද්‍ය විද්‍යාවට පවා අභියෝග කළ හැකි තරම් ප්‍රායෝගික සහ ප්‍රබල එකක් වූ බව මෙම පර්යේෂණය තුළින් මනාව සනාථ වේ.

8. ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

කොට්ලර්, පී., 2018. පෙරදිග චින්තනය සහ විශ්වීය මූලාදර්ශ. කොළඹ: සූරිය ප්‍රකාශකයෝ.
දිසානායක,ජේ.බී., 2015. සිංහල ගැමි සමාජයේ ඇදහීම් සහ විශ්වාස. කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.
රේවත හිමි, බේරුදවල., 2020. බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාව සහ අභිධර්ම මූලධර්ම. මහනුවර: බෞද්ධ ග්‍රන්ථ ප්‍රකාශන සමිතිය.
Jung, C.G., 1959. The Archetypes and the Collective Unconscious. New York: Princeton University Press.
Obeyesekere, G., 1981. Medusa's Hair: An Essay on Personal Symbols and Religious Experience. Chicago: University of Chicago Press.